

6 VOORLICHTING EN EDUCATIE

“Nationale Parken in Nederland zijn grote aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen, met een bijzonder planten- en dierenleven en een hoge belevingswaarde. Daarnaast kunnen Nationale Parken ook cultuurgronden bevatten, al dan niet als onderdeel van de EHS. Tevens zijn er goede mogelijkheden voor recreatief medegebruik. In Nationale Parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en worden natuurgerichte recreatie en onderzoek bevorderd.” (begripsomschrijving uit Structuurschema Groene Ruimte, 1992)

6.1 INLEIDING

Nationale parken hebben naast het hoofddoel natuurbeheer en natuurontwikkeling als neven-doelen recreatie en voorlichting en educatie. Voorlichting en educatie (V&E) kunnen belangrijk bijdragen aan begrip van de waarde van het gebied en aan betrokkenheid en draagvlak voor beheer en inrichting van het gebied. In dit hoofdstuk wordt onder V&E ook communicatie verstaan: het tweerichtingscontact met de bevolking of bezoeker over de ontwikkelingen in het park.

Aanvankelijk was het draagvlak in de streek voor dit nationaal park niet groot, maar in de loop der jaren is de bevolking het Dwingelderveld steeds meer gaan zien als ‘haar’ park.

Het Meerjarenprogramma 2006-2012 is de beleidslijn voor in principe alle activiteiten van voorlichting en educatie in het Nationaal Park Dwingelderveld. Het is een vervolg op het meerjarenbeleid van 2002-2005, waarin bestaande activiteiten en onderwerpen verder uitgewerkt worden. Het richt zich specifiek op het nationaal park Dwingelderveld, zijn natuurwaarden, kansen en mogelijkheden. Op grond van zijn status als Nationaal Park moet ook de achtergrondgedachte van de Nationale Parken niet uit het zicht raken.

6.2 Uitgangssituatie

Het meerjarenbeleid 2002-2005 is de uitgangssituatie voor het programma van 2006 - 2012. De doelstellingen uit het oude plan zijn nog steeds actueel en er is al veel bereikt om deze te realiseren. Om toekomstige activiteiten goed te laten aansluiten op het meerjarenbeleid van 2002-2005 zijn de hoofdelementen overgenomen in het nieuwe programma. Onderwerpen als draagvlakvergroting en het ‘nieuwe’ natte karakter van het Dwingelderveld blijven actuele aandachtspunten.

Evaluatie meerjarenbeleid 2002- 2005

Om de uitgangssituatie voor het meerjarenprogramma 2006- 2012 in beeld te brengen zijn de doelstellingen en resultaten van de afgelopen planperiode geëvalueerd. Behaalde resultaten en verbeterpunten zijn tijdens deze evaluatie in kaart gebracht.

Behaalde resultaten:

De afgelopen jaren is veel gedaan aan het vergroten van het draagvlak bij de plaatselijke bevolking voor het Dwingelderveld in zijn algemeenheid en voor het Dwingelderveld als nat natuurgebied. Dit is gedaan met behulp van volgende middelen:

- openbare vergaderingen Overlegorgaan
- informatieavonden
- persberichten
- thema-excursies
- exposities in bezoekerscentrum en steunpunten
- brochures en het blad ‘Veldspraak’
- website <http://www.nationaalpark-dwingelderveld.nl>

Verbeterpunten:

Het is gebleken dat de communicatie over het beleid en beheer van het Nationaal Park verbeterd moet worden. Vooral de communicatie over het natuurbeheer (het kappen van bomen in het kader van de vernatting van het gebied) is een belangrijk punt. Hier moeten we in de toekomst blijvend aandacht aan besteden. We streven ernaar, de lokale bevolking actiever bij het Nationaal Park te betrekken.

Verdere aandachtspunten zijn:

- Onderzoek naar draagvlak voor het park bij de omwonenden
- Vergroten draagvlak en betrokkenheid bewoners
- Vergroten draagvlak en trots voor het nationaal park bij de gemeentepolitiek
- Uitbouwen kwaliteitszorg
- Ons onderscheiden van andere Nationale Parken door specifieke waarden te onderstrepen
- Aansluiten bij actuele thema's zoals natuur en gezondheid vergroot kansen voor projectsubsidies

6.3 Wat willen wij communiceren?

De essentiële vragen bij het opstellen van een communicatieprogramma zijn: Hoe zien wij ons zelf en hoe willen wij dat anderen ons zien? Alleen als een duidelijk beeld over de eigen identiteit bestaat kan een doelgerichte communicatie plaatsvinden.

We streven er naar, om zowel het bijzondere karakter van het Dwingelderveld (zie hoofddoelstelling) te benadrukken en te communiceren als ook de visie van de Nationale Parken in het algemeen (zie definitie) hierin mee te nemen.

De definitie van Nationale Parken

Nationale Parken in Nederland zijn grote aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen, met een bijzonder planten- en dierenleven en een hoge belevingswaarde. Daarnaast kunnen Nationale Parken ook cultuurgronden bevatten, al dan niet als onderdeel van de EHS. Tevens zijn er goede mogelijkheden voor recreatief medegebruik. In Nationale Parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en worden natuurgerichte recreatie en onderzoek bevorderd. (Structuurschema Groene Ruimte, 1992)

De Hoofddoelstelling van het Nationaal Park Dwingelderveld

Behoud en/of ontwikkeling van de voor het Dwingelderveld kenmerkende natuurlijke en half-natuurlijke levensgemeenschappen en de in samenhang daarmee ontstane cultuurhistorische en landschappelijke verschijningsvormen, alsmede de daarvoor noodzakelijke abiotische gegevens en processen.
Voor het Nationaal Park kan deze doelstelling als volgt gespecificeerd worden:

* Natuurlijke en half-natuurlijke levensgemeenschappen:
Behoud en ontwikkeling van de levensgemeenschappen van hoogvenen, vennen, heideplassen, dop- en struikheidevegetaties, heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen en zo natuurlijk mogelijke eiken-berkenbossen en beuken-

eikenbossen, alsmede geleidelijke overgangen tussen voornoemde levensgemeenschappen.

** Cultuurhistorie:*

Behoud en herstel van de kenmerken en onderlinge relaties van het in het verleden ontstane agrarische cultuurlandschap van de hogere zandgronden, en beekdalen, waarvan de bovengenoemde levensgemeenschappen onderdeel uitmaakten.

** Abiotische omstandigheden:*

Behoud van de abiotische gegevens en behoud en bevordering van de daaruit voortvloeiende natuurlijke en half-natuurlijke processen, zijnde een van nature nat en voedselarm, zacht golvend dekzand- en keileemgebied met lokaal jongere zandverstuivingen, dat fungeert als inzigingsgebied voor het in de omringende laaggelegen gebieden uittredende grondwater. Dit vormde en vormt de basis voor de aanwezige natuurwetenschappelijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied.

Voor de communicatie hebben we de hoofddoelstelling van het Dwingelderveld vertaald in het volgende beeld. Dit is het beeld wat wij moeten communiceren:

Nat is goed!

Het Nationaal Park Dwingelderveld is het grootste natte heidegebied van West-Europa met vele vennen, veentjes en stukjes hoogveen. Het geheel is omzoomd door een gevarieerd bos. Zeldzame soorten planten, vogels, insecten, amfibieën en reptielen leven hier. Het is een uitgestrekt en weids landschap met bijzondere cultuurhistorische waarden en uitgebreide mogelijkheden voor natuurgerichte recreatie. Bij het beheer zijn duurzaamheid en samenwerking sleutelwoorden.

6.4 Wie willen wij bereiken?

Er is een onderscheid tussen interne en externe communicatie. Beiden zijn van belang binnen dit communicatietraject.

Interne communicatie

Doel: Door de partners in het park wordt intensief samengewerkt aan de realisatie van de doelstellingen uit het Beheer- en inrichtingsplan (BIP). De organisatiestructuur van een nationaal park maakt communicatie gecompliceerd omdat veel verschillende partijen betrokken zijn. Interne communicatie en afstemming behoeft hierdoor blijvend aandacht.

Doelgroepen: (de direct betrokkenen van het Nationaal Park en zijn beheer en bestuur)

- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- gemeente Westerveld
- gemeente De Wolden
- waterschap Reest & Wieden
- recreatieondernemers

- nationale parkgidsen en andere vrijwilligers
- particuliere eigenaren en gebruikers gronden
- consulentenschap IVN

Externe communicatie

Doel: Draagvlak creëren/in stand houden voor het nationale park bij de lokale bevolking. Beleid en beheer moeten worden gecommuniceerd en er moet worden naar gestreefd om externen (op zijn minst) een gevoel van betrokkenheid bij het park te geven.

Doelgroepen: (indirect betrokkenen en geïnteresseerden)

- omwonenden
- de (verblijfs-)recreant
- primair onderwijs
- lokale ondernemers
- buitenschoolse jeugd
- particuliere eigenaren en gebruikers gronden
- voortgezet onderwijs
- lokale natuur & milieuorganisaties
- agrariërs

6.5 Rol beheerders

In het Dwingelderveld zijn twee grote beheerders actief: Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Afgezien van hun bijdrage aan het gezamenlijke programma van Voorlichting en Educatie hebben zij ook hun eigen activiteiten op dit gebied.

Natuurmonumenten beheert het bezoekerscentrum van het Dwingelderveld. In dit centrum, met een dak van mossen en vetplanten, vertelt een interactieve expositie het verhaal van de streek, de natuur en de rol van Natuurmonumenten. Sinds 2003 is de inrichting van het bezoekerscentrum vernieuwd, met eveneens aandacht voor de grote natuurontwikkelingsprojecten van de afgelopen jaren. Het bezoekerscentrum Dwingelderveld trekt jaarlijks ongeveer 160.000 bezoekers. Naast het bezoekerscentrum beschikt Natuurmonumenten ook over een vogelkijkhut en diverse wandel- en fietsroutes en organiseert het diverse excursies. Meer informatie is te vinden op <http://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/drenthe.htm>

Staatsbosbeheer beheert het onbemenste Informatiecentrum Lhee, met het verhaal over de ontwikkelingen van het bosbeheer en de veranderingen in het bos. Dit centrum trekt jaarlijks ongeveer 50.000 bezoekers. Ook het Oriëntatiecentrum Spier, dat als eerste 'opvangpunt' voor bezoekers vanaf de rijksweg

A28 dienst doet, is van Staatsbosbeheer. Naast deze twee centra beschikt Staatsbosbeheer o.m. over een vogelkijkwand en organiseert het jaarlijks diverse excursies. Meer informatie is te vinden op <http://www.staatsbosbeheer.nl/doen/>

6.6 De uitvoering

Aan de hand van dit meerjarenprogramma zullen jaarlijks concrete projecten opgezet en uitgevoerd worden. De volgende projecten maken vast onderdeel uit van het pakket. Uiteraard kunnen daarnaast actuele zaken ook een rol spelen.

Voor de doelgroep **direct betrokkenen** van het Nationaal Park:

- jaarlijkse bijeenkomst voor de politiek (provinciale staten, gemeenraden, algemeen bestuur waterschap)
- jaarlijkse bijeenkomst voor de vrijwilligers en gidsen
- jaarlijkse bijscholing voor de vrijwilligers en parkgidsen
- jaarlijkse bijeenkomst voor de recreatieondernemers en hun personeel
- jaarlijkse bijeenkomst voor de particuliere eigenaren
- digitale nieuwsbrief (6 maal per jaar)
- 2 maal per jaar informatiebulletin Veldsprak
- informatiemap Dwingelderveld

Voor de doelgroep **indirect betrokkenen en geïnteresseerden**

- 2 maal per jaar informatiebulletin Veldsprak
- actuele website (ned/fr/dui/eng)
- 1 maal per jaar Natuurkrant (i.s.m. NP Drents-Friese Wold)
- scholenprogramma (BO+onderbouw VO)
- excursieprogramma
- natuurtheater
- persberichten
- 1 actuele fietsfolder
- 2 actuele wandelfolders
- jaarlijkse bijeenkomst voor omwonenden
- folder 'In een oogopslag' (ned/fr/dui/eng)
- samenvatting BIP
- 1 maal per jaar persexkursie

Achtergronddocumenten:

- Beheers- en Inrichtingsplan 1995 (hoofdstuk communicatie, voorlichting en educatie)
- Basisdocument IVN
- Basispakket Voorlichting, Communicatie en Educatie.